

Інформаційна довідка щодо механізмів та інструментів (каналів) комунікації парламенту із суспільством*

***Анотація.** В Інформаційній довідці висвітлено механізми залучення громадян до парламентської діяльності, на прикладі Європейського Парламенту. Наведено перелік інструментів (каналів) ефективної комунікації між парламентом і громадянами, які використовуються в Європейському Союзі (далі – ЄС) та його державах-членах. Зосереджено увагу на механізмах доступу громадян до законодавчої діяльності та впливу на ухвалення рішень.*

***Ключові слова:** механізми комунікації, соціальні мережі, електронні петиції, парламентське телебачення, вебсайт.*

Вступ. Ефективна комунікація між парламентом і суспільством є одним із фундаментальних принципів демократичного врядування. Парламент як ключова інституція законодавчої влади не лише приймає закони, але й виконує роль представника інтересів громадян, ураховуючи їхній голос у процесі ухвалення рішень. Проте, для того, щоб ця функція була реалізована повною мірою, необхідний постійний діалог між парламентарями та громадянами, який ґрунтується на прозорості, доступності та взаємній довірі.

У сучасних умовах швидких соціально-економічних змін і розвитку цифрових технологій важливість такої комунікації значно зростає. Ера технологій і широке поширення соціальних мереж створили нові можливості для прямого зв'язку між виборцями та парламентарями. Цифрові платформи, такі як Facebook, X, Instagram, YouTube тощо, стали не лише каналами для інформування, а й інструментами зворотного зв'язку, обговорення актуальних питань і мобілізації громадської думки.

Основна частина.

Механізми залучення громадян до діяльності парламенту

Європейський Союз. Через європейські вибори, які проводяться кожні 5 років, мільйони громадян ЄС можуть зробити свій вибір щодо того, хто має представляти їхні інтереси в Європейському Парламенті (далі – ЄП). Залучення виборців відбувається за допомогою потужної комунікаційної кампанії і є кінцевою метою всіх комунікацій ЄП.

ЄП є відкритою інституцією. Різні парламентські комітети зустрічаються один або два рази на місяць у Брюсселі. Їх дебати проходять публічно, тобто за ними може спостерігати онлайн будь-який громадянин ЄС.

Будь-який громадянин ЄС може індивідуально або спільно з іншими громадянами подати петицію до ЄП з питань, що належать до сфери діяльності ЄС і безпосередньо стосуються його/їхніх інтересів. Петиція може містити індивідуальний запит, скаргу або зауваження щодо застосування права ЄС чи заклик до ЄП зайняти позицію з певного питання.

Конференція про майбутнє Європи надала можливість громадянам ЄС обговорити виклики та пріоритети Європи. Окремі громадяни могли висловити

свої пропозиції щодо майбутнього Союзу через спеціальну платформу, а 800 громадян взяли участь у панельних дискусіях по конкретних темах¹.

Інструменти (канали) ефективної комунікації між парламентом та громадянами

ЄП здійснює комунікацію із громадянами ЄС через такі канали:

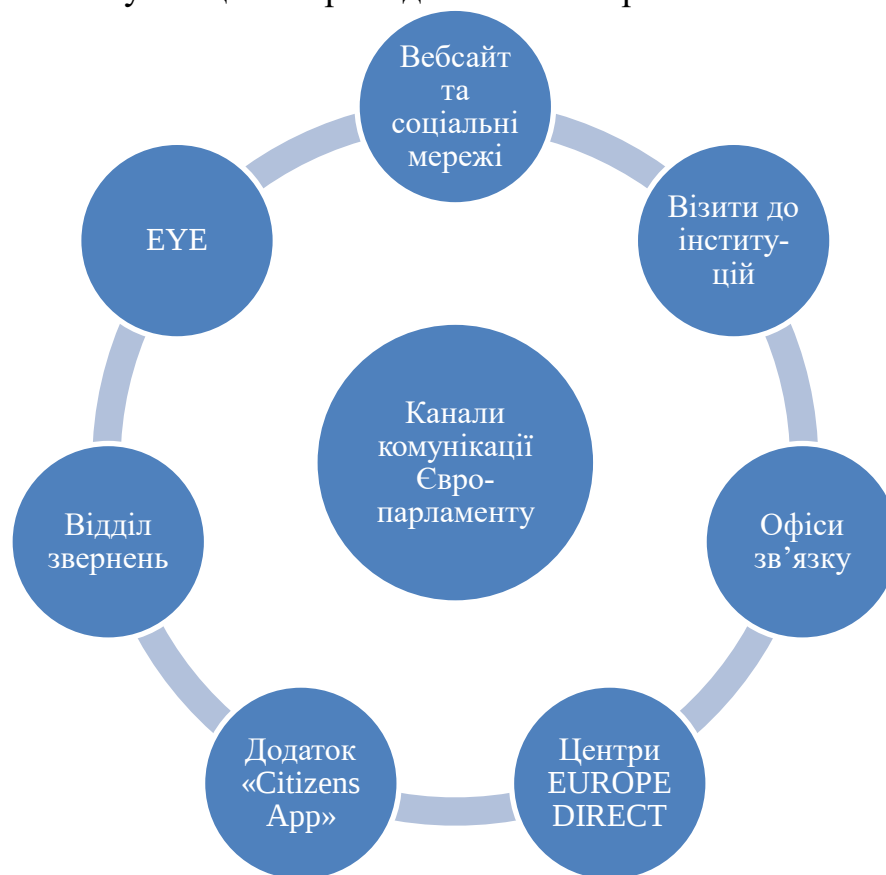

Рис. 1

1. Використання офіційного вебсайту та соціальних мереж ЄП є ефективним способом для громадян залишатися в курсі останніх новин, пов'язаних із проектами актів права ЄС. Регулярно організовуються інтерв'ю з депутатами в прямому ефірі, що дає можливість підписникам у соціальних мережах взаємодіяти з ними, ставити запитання та висловлювати свою думку. Менеджери спільнот відповідають на коментарі в соціальних мережах і вступають у діалоги з громадянами.

2. Офіси зв'язку ЄП у державах-членах інформують громадян про роботу парламенту, а також надають можливість спілкуватися з депутатами через заходи, організовані на конкретні теми, що їх цікавлять.

3. ЄП розробив широкий спектр пропозицій для відвідувачів у Брюсселі, Страсбурзі та Люксембурзі, а також у державах-членах. Це дає змогу відвідувачам краще зрозуміти, як працює парламент, і познайомитися з депутатами, які представляють громадян у цій інституції.

4. Раз на 2 роки у Страсбурзі проводиться Європейський молодіжний захід (EYE), який надає тисячам молодих європейців можливість зустрітися,

¹ ECPRD Request № 5011. Public Engagement in Parliament and Effective Communication with Citizens.

обговорити теми, пов'язані з ЄС, висловити свою думку та поспілкуватися з депутатами ЄП. Після кожного заходу організовуються слухання, на яких молоді люди представляють результати своїх дискусій депутатам. У перервах між заходами EYE проводяться сесії EYE Online з панельними дискусіями між членами ЄП та молоддю, за якими можна стежити в прямому ефірі та ставити запитання.

5. Відділ звернень громадян ЄП (Ask EP) відповідає на запитання громадян, надаючи інформацію про парламент, його позиції, діяльність, організацію, правила, повноваження та процедури.

6. Додаток Citizens App містить інформацію про фінансовані проєкти ЄС та події, що відбуваються в регіонах ЄС. Це дозволяє громадянам знаходити інформацію, яка стосується їхнього повсякденного життя.

7. Центри EUROPE DIRECT, розташовані по всій Європі, сприяють участі громадян у дебатах про майбутнє ЄС. Центри відповідають на запитання щодо політики, програм і пріоритетів ЄС. Співробітники центрів активно взаємодіють із громадянами та зацікавленими сторонами, щоб вони відчували себе більш залученими до європейського проєкту¹.

Кращі практики

Італія. Через свій прес-офіс Палата депутатів випускає різноманітні редакційні та аудіовізуальні продукти, спрямовані на підвищення прозорості та покращення комунікації з громадянами. Для цього Палата депутатів використовує такі канали комунікації:

- супутниковий канал – пряма трансляція всіх сесій парламенту, а також пряма або відкладена трансляція слухань комітетів;
- WebTV – перегляд аудіовізуального контенту від Палати депутатів;
- канал YouTube;
- соціальні мережі – акаунти в X, Facebook, Instagram та LinkedIn;
- вебсайт;
- Comma – інформаційний бюлетень, який транслюється в Інтернеті щоп'ятниці. Він надає попередній огляд діяльності членів парламенту та комітетів, запланованої на наступний тиждень;
- Oggi in Commissione – щоденний інформаційний бюлетень про діяльність комітетів та Палати депутатів. Він публікується через акаунт X @Montecitorio. Кожен бюлетень доступний для перегляду до виходу наступного випуску, а попередні випуски можна знайти в архіві за датою;
- Montecitorio7 – щотижневий інформаційний бюлетень, що редагується прес-службою у співпраці зі Службою звітів і комітетів та Управлінням комітетів з питань розслідування, нагляду та контролю. Він надає стислий огляд парламентської роботи за тиждень².

² Camera dei Deputati. Attualità e comunicazione. URL: <https://conoscere.camera.it/comunicazione-e-rapporti-con-i-cittadini/attualita-e-comunicazione#canalesatellitare>

Соціальні мережі

Особливості соціальних мереж, які сприяють доступності інформації про роботу парламенту

Рис. 2

Соціальні мережі дозволяють парламентарям напряму інформувати виборців про свою діяльність без посередників, таких як традиційні медіа. Наприклад, через Facebook чи X депутати можуть оперативно поширювати новини про ухвалені закони, плани чи події, що значно скорочує час передачі інформації.

Інформація в соціальних мережах оновлюється в реальному часі, що дозволяє громадянам стежити за подіями в парламенті навіть під час їх розвитку. Наприклад, трансляції засідань, коментарі депутатів чи оголошення про публічні слухання доступні всім користувачам у будь-який час.

Завдяки функціям коментарів, опитувань і повідомлень соціальні мережі дозволяють виборцям ставити питання, висловлювати думки та отримувати відповіді напряму від представників влади. Це створює двосторонній канал комунікації, що робить інформацію не лише доступною, а й персоналізованою³.

Парламенти все частіше використовують офіційні акаунти в соціальних мережах для публікації відео, інфографіків і звітів. Наприклад, у багатьох державах парламентські установи транслюють засідання в реальному часі на YouTube або Facebook, що сприяє підвищенню довіри до їх діяльності⁴.

Хорватія. Парламент Хорватії (далі – Хорватський Сабор або Парламент) прийняв резолюцію про стратегічні напрями переговорів між Республікою Хорватія та Європейським Союзом від 14 жовтня 2005 року⁵, в якій наголосив на необхідності прийняття комплексної комунікаційної стратегії Республіки

³ Parliaments use social media mainly as a reporting tool rather than for public engagement. URL: https://www.academia.edu/100184941/Parliaments_use_social_media_mainly_as_a_reporting_tool_rather_than_for_public_engagement

⁴ The Influence of Social Media on the Transparency and Accountability of the South African Public Sector. URL: <https://redfame.com/journal/index.php/smc/article/view/6151>

⁵ Rezolucija o strategijskim odrednicama pregovora Republike Hrvatske s Europskom unijom 14. listopada 2005. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_10_122_2269.html

Хорватія задля забезпечення якісного ознайомлення громадян Хорватії із функціонуванням ЄС, а також громадян ЄС із Республікою Хорватія як майбутнім членом ЄС. Водночас Парламент також наголошував на винятковій важливості активного залучення всіх верств хорватського суспільства до широкої громадянської дискусії щодо членства Республіки Хорватія в ЄС та його наслідків, а також якості медіа, щоб після завершення переговорів громадяни могли прийняти рішення про вступ Республіки Хорватія до Європейського Союзу (шляхом голосування на референдумі).

Також Хорватський Сабор: 1) створив Комітет з європейської інтеграції, який регулярно звітував перед суспільством про переговорний процес; 2) проводив громадські слухання щодо адаптації законодавства до стандартів ЄС.

Важливо зазначити, що перед референдумом щодо членства в ЄС Республіки Хорватія органами державної влади була організована офіційна комунікаційна кампанія, спрямована на надання хорватським громадянам чіткої, лаконічної та прозорої інформації про переговори щодо вступу та членства в ЄС. Кампанія включала телевізійні реклами та звернення провідних політиків⁶.

Держави-члени ЄС мають значний досвід забезпечення комунікації між парламентарями та громадянами, а також створення механізмів доступу до законодавчої діяльності й впливу громадян на ухвалення рішень. Загалом, до таких механізмів можна віднести:

Рис. 3

Платформи для обговорення законопроектів функціонують у багатьох державах-членах ЄС. Їх метою є залучення громадян до процесу прийняття рішень, забезпечення прозорості й демократичності. Прикладами таких платформ можуть слугувати:

⁶ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. Referendum - pocetak kampanje. URL: <https://mvpep.gov.hr/vijesti-82847-100908/referendum-pocetak-kampanje-163882/163882>

– вебпортал OSALE (**Естонія**), який діє як спільна платформа для всіх державних установ Естонії. Його метою є досягнення більшої прозорості та відкритості у прийнятті рішень задля підвищення якості державних рішень, політики й законодавства⁷;

– платформа «Demokratia.fi» (**Фінляндія**) дозволяє громадянам висловлювати думки щодо законопроектів, брати участь у публічних консультаціях і слідкувати за етапами законодавчого процесу⁸.

Електронні петиції. Наприклад, у **Німеччині** громадяни можуть подавати петиції до Бундестагу через спеціальний портал. Відкриті петиції дозволяють іншим громадянам підтримувати їх онлайн⁹.

У **Франції** платформа електронних петицій дозволяє подати петицію, адресовану Сенату (верхня палата парламенту Франції), або підтримати петицію, яка вже була опублікована. Петиції, які протягом 6 місяців зібрали щонайменше 100 000 підписів, передаються на розгляд Конференції голів, яка може прийняти рішення про вжиття заходів щодо них (створення моніторингової місії, включення до порядку денного законодавчого тексту, проведення дебатів на публічному засіданні тощо)¹⁰. Також будь-яка повнолітня особа, яка має французьке громадянство або постійно проживає у Франції, може подати або підписати петицію на платформі петицій Національної асамблеї (нижня палата парламенту Франції). Петиції можуть бути предметом обговорення в комітеті, до якого можуть бути доєднані перші підписанти. За пропозицією голови комітету або голови депутатської групи, петиції, що набрали понад 500 000 підписів, можуть обговорюватися на відкритому засіданні¹¹.

Офіційні портали парламентів держав-членів ЄС. Це зазвичай головний ресурс, де публікуються всі закони, законопроекти, протоколи засідань, звіти комітетів та інші офіційні документи. На офіційному порталі парламенту громадяни можуть слідкувати за етапами розгляду законопроектів, переглядати порядок денний тощо.

Пряма комунікація з депутатами. У **Німеччині** за потреби адміністрація Бундестагу надає громадянам різну інформацію про членів Бундестагу, як-от електронну адресу, приналежність до парламентської групи, виборчий округ, членство в комітетах. Також для спілкування з депутатами доступний зашифрований обмін через електронну пошту¹².

Громадські / публічні слухання – відкриті зустрічі, де за участю експертів, представників громадянського суспільства та громадян обговорюються окремі законопроекти або політичні питання. Публічні консультації характерні для багатьох держав-членів ЄС. Наприклад, у **Німеччині** відповідно до параграфу 70 Регламенту Бундестагу Комітет з правових питань може проводити публічні

⁷ European Commission. Osale: the Estonian eParticipation tool (Osale). URL: <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/eparticipation-and-evoting/document/awards-osale-estonian-eparticipation-tool-osale>

⁸ Demokratia.fi. URL: <https://demokratia.fi/en/home/>

⁹ Deutscher Bundestag. Petitionen. URL: <https://epetitionen.bundestag.de/>

¹⁰ e-pétitions du Sénat. URL: <https://petitions.senat.fr/>

¹¹ Plateforme des pétitions. URL: <https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/petitions>

¹² Deutscher Bundestag. Kontakt mit Abgeordneten und der Bundestagsverwaltung. URL: <https://www.bundestag.de/services/kontakt/kontakt-445446>

слухання за участю експертів, представників зацікавлених сторін та інших осіб, які надають інформацію з питань, що розглядаються Комітетом. Інформація про такі слухання зазвичай публікується на офіційному вебпорталі Бундестагу¹³.

Окремо варто виділити такий інструмент як *висвітлення роботи парламентів держав-членів ЄС на телебаченні та радіо*, що є важливим інструментом забезпечення прозорості, підзвітності та інформування громадськості. Воно здійснюється через спеціалізовані канали, програми та онлайн-платформи.

Німеччина. Німецький Бундестаг транслює всі пленарні засідання, а також велику кількість засідань громадських комітетів і слухань у прямому ефірі без коментарів і в повному обсязі на парламентському телеканалі. Крім того, вибрані сесії транслюються в прямому ефірі кількома німецькими теле- та радіостанціями: Phoenix, Deutschlandradio, WDR Event, Bayerischer Rundfunk, SWR info, NDR Info Spezial, rbb Inforadio, AntenneSaar¹⁴.

Парламентський телеканал можна переглядати як вебпотік на вебсайті Бундестагу та через вебдодатки Smart TV. У Берліні парламентський телеканал також можна безкоштовно приймати через цифрову широкосмугову кабельну мережу Vodafone. Минулі програми та дебати можна будь-коли переглянути через медіа-бібліотеку Бундестагу. Прямі трансляції та відео також перекладаються мовою жестів. Річний обсяг виробництва телеконтенту становить майже 1000 годин¹⁵. Медіатека пропонує всі прямі трансляції, а також повну відеопропозицію з початку 17-го виборчого терміну в жовтні 2009 року. Пленарні засідання та засідання комітетів, спеціальні заходи, інтерв'ю та звіти можна переглянути або завантажити в будь-який час на www.bundestag.de/mediathek. Протягом сесійних тижнів пленарні дебати в четвер і п'ятницю вранці (основний час), а також окремі події транслюються в прямому ефірі мовою жестів (DGS) й із субтитрами. Відео DGS із субтитрами доступно на www.bundestag.de/gebaerdensprach.

Глядачі, які стежать за програмою в прямому ефірі в Інтернеті, отримують додаткову інформацію, таку як поточний порядок денний або перелік доповідачів, безпосередньо на головній сторінці. Цю інформацію також можна отримати на мобільних телефонах або смартфонах через додаток «Deutscher Bundestag». Дебати, що тривають, також можна слухати в прямому ефірі через аудіопотік у додатку¹⁶.

Німецьке радіо Deutschlandradio¹⁷ документує дебати в німецькому Бундестазі у формі спеціальних програм, які транслюються через DAB+, DVB-S ZDF-Vision та через вебпотік. На вебсайті Бундестагу для громадськості детально відображено технічні характеристики каналів доступу.

¹³ Deutscher Bundestag. Öffentliche Anhörungen. URL: https://www.bundestag.de/ausschuesse/a06_recht/anhoeungen

¹⁴ Medienkanäle, die über Parlamente berichten. URL: <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/de/stay-informed/channels-covering-parliaments>

¹⁵ Parlamentsfernsehen. URL: <https://www.bundestag.de/mediathek/parlamentsfernsehen>

¹⁶ Mediathek. Das Parlamentsfernsehen des Deutschen Bundestages. URL: <https://www.bundestag.de/mediathek/parlamentstv-196484>

¹⁷ Deutschlandradio. URL: <https://www.deutschlandradio.de/>

Громадська телевізійна станція Phoenix¹⁸ транслює пленарні засідання німецького Бундестагу, а також Бундесрату, Європейського Парламенту та інших парламентів. Phoenix управляється як спільне підприємство ARD і ZDF.

Табл. 1

Канали, на яких відбувається пряма теле- та радіотрансляція¹⁹

Німецьке радіо	Пряма трансляція на www.deutschlandradio.de/bundestag/ Цифрове радіо DAB+ DVB-S (ZDFvision)
WDR	Цифрове радіо DAB+через DVB-S (ASTRA 1H, транспондер 1093, 12 266 МГц, захист від помилок FEC 3/4, швидкість передачі символів 27 500) або прямий Інтернет-потік DVB-C через http://www1.wdr.de/radio/wdrevent/index.html або за допомогою програми WDR
BR24	Програма BR24 у прямому ефірі: можна приймати через цифрове радіо (DAB) і DVB-S, а також в Інтернеті як пряму трансляцію на BR24.de
KCB	Інформація про SWR: можна приймати через цифрове радіо (DAB+), чути на телебаченні (DVB-S) через ASTRA 1H, 12 266 ГГц, горизонтально, SR 27500, FEC 3/4 (прийом із приставкою та системою Hi-Fi: A-PID 1.071)
NDR	Цифрове радіо DAB+DVB-S радіо (канал Astra 1 H 93 - 12,266 ГГц по горизонталі). Пряма трансляція: www.ndr.de/infospezial NDR Radio App
Радіо rbb info	Пряма трансляція на www.inforadio.de
AntenneSaar – німецько-французьке інформаційне радіо	DAB+ Block 9A пряма інтернет-трансляція через http://www.sr.de/sr/antennesaar/empfang/index.html mp3 64k - http://streaming01.sr-online.de/antennesaar_1.m3u mp3 128k - http://streaming01.sr-online.de/antennesaar_2.m3u

Франція. Два парламентські канали використовують один і той самий канал на національному телебаченні Франції TNT: Парламентський канал (La Chaîne Parlementaire, далі – LCP) і Public Sénat. На LCP можна стежити за дебатами та спеціальними програмами, включаючи документальні фільми. Ці канали транслюються також в Інтернеті. LCP – це телеканал, який спільно використовують Національні збори та Сенат для того, щоб звітувати про свою діяльність. Він складається із двох окремих каналів: LCP National Assembly та Public Sénat, які спільно використовують ефірний час²⁰.

Public Sénat, заснований 21 березня 2000 року, є політичним і парламентським телеканалом, єдиним акціонером якого є Сенат Франції. Він транслюється 24 години на добу в Інтернеті, а також чергується з LCP National Assembly на каналі 13 TNT²¹.

Висновки. Ефективна комунікація між парламентом і суспільством є невід’ємною складовою демократичного врядування, яка сприяє прозорості, підзвітності влади та зміцненню довіри громадян до державних інституцій. Аналіз механізмів і каналів комунікації демонструє, що успішний діалог залежить від поєднання традиційних підходів (прийом громадян, письмові

¹⁸ Phoenix. URL: <https://www.phoenix.de/livestream.html>

¹⁹ Live-Übertragung durch Fernseh- und Hörfunkanstalten. URL: <https://www.bundestag.de/parlament/plenum/tagesordnungen/uebertragungtv-244866>

²⁰ De LCP-Assemblée nationale. URL: <https://lcp.fr/>

²¹ Publicsenat. URL: <https://www.publicsenat.fr/>

звернення, громадські / публічні слухання) із сучасними цифровими інструментами.

За допомогою участі у громадських / публічних слуханнях, подання та підтримки петицій або подання звернень громадяни отримують можливість висловлювати позицію та впливати на формування законодавства. Ці інструменти сприяють прозорості, врахуванню думки громадськості й посиленню довіри до політичної системи.

Водночас інтеграція традиційних і цифрових підходів до комунікації між парламентом і суспільством є ключем до розвитку демократичного середовища. Використання новітніх технологій, таких як електронні петиції, онлайн-платформи та соціальні мережі, дозволяє підвищити ефективність взаємодії, залучити ширше коло громадян до участі в політичному житті та зміцнити довіру до державних інституцій, зокрема парламенту.

Серед іншого, важливо враховувати виклики, пов'язані з дезінформацією, маніпуляціями та низьким рівнем цифрової грамотності окремих груп населення. Для ефективного використання соціальних мереж у парламентській діяльності потрібна розробка відповідних регуляторних механізмів, забезпечення прозорості та контроль за дотриманням етичних стандартів комунікації.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*